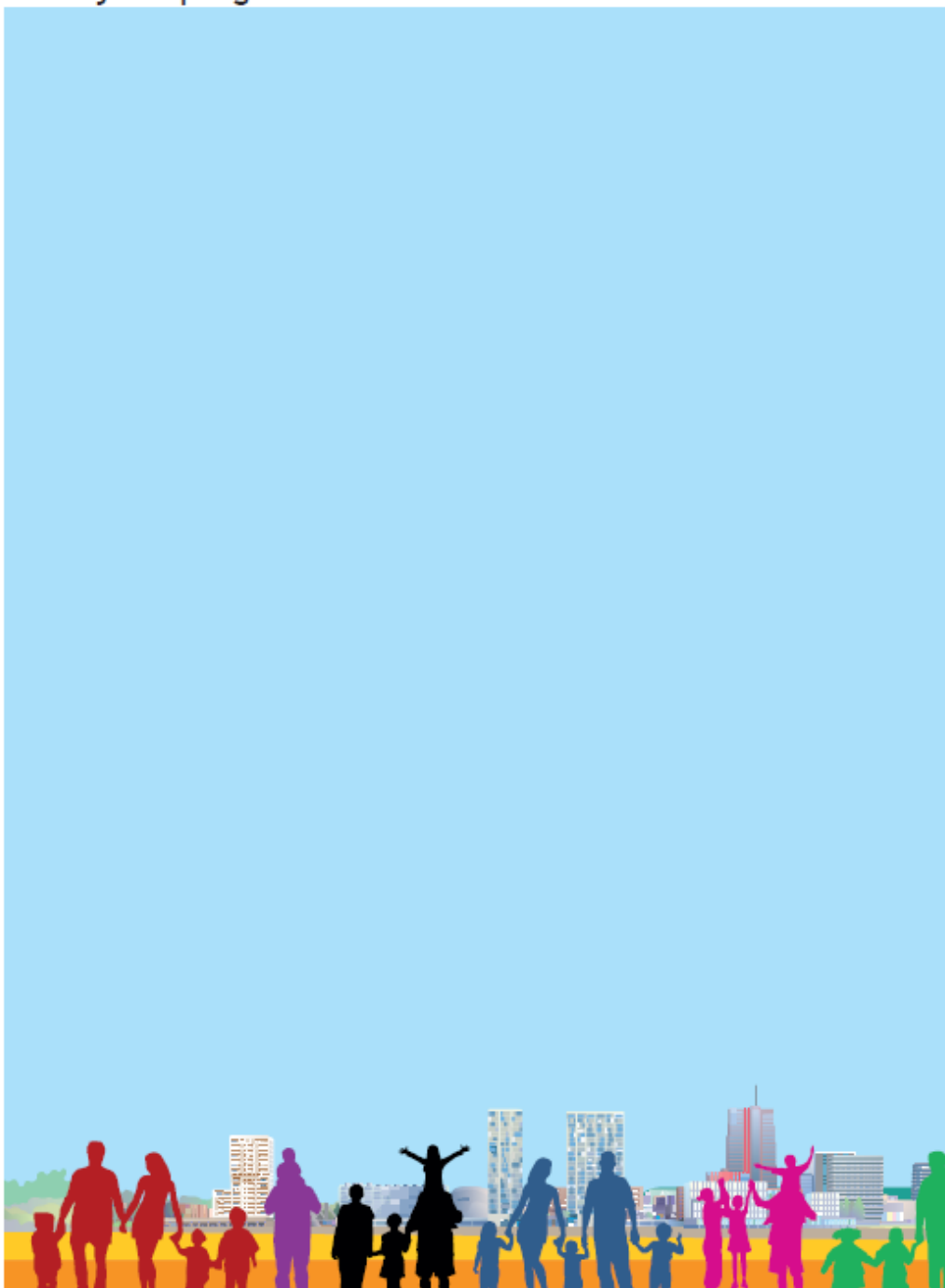

FONDS VERSTEDELIJING ALMERE

Meerjarenprogramma 2017 - 2021

7 september 2016

Inleiding

Noordvleugel en RRAAM

De Noordvleugel van de Randstad is één van de belangrijkste motoren van de Nederlandse economie. De regio kan zich meten met andere topregio's in Europa. Het gebied kent veel mensen met talent en ondernemerszin, een grote diversiteit aan bedrijvigheid, goede infrastructuur via land, lucht en water en een zeer goede digitale connectiviteit. Bovendien is er een breed palet aan woonmilieus en landschappen aanwezig. Deze (internationale) toppositie is echter geen vanzelfsprekendheid. Het economisch krachtenveld verandert voortdurend. Het is van belang op deze veranderingen in te spelen of liefst zelfs vooruit te lopen om succesvol te blijven. Om deze regio nu en in de toekomst krachtig en concurrerend te laten functioneren, moet in het vestigingsklimaat in de hele Noordvleugel geïnvesteerd worden. Een forse groei van de woningvoorraad, meer diversiteit aan woonmilieus, een goede bereikbaarheid en unieke natuur- en recreatiegebieden zijn daarbij essentieel. De partners in de Noordvleugel hebben samen met het Rijk vier majeuze verstedelijkingsopgaven benoemd: Zuidas, Schiphol-Haarlemmermeer, Noordzeekanaalgebied-Zaan, IJ en het Rijk-regioprogramma Amsterdam Almere Markermeer (RRAAM).

Structuurvisie Amsterdam Almere Markermeer

De RRAAM opgave is uitgewerkt in de structuurvisie Amsterdam Almere Markermeer. Het gaat om een drietal met elkaar samenhangende ontwikkelingen ten einde de concurrentiepositie van de Noordvleugel van de Randstad te versterken. Ten eerste wordt ingezet op het verbeteren van de (regionale) bereikbaarheid over zowel de weg (A1, A6 en A9) als het spoor (OV-SAAL). Op de langere termijn is de IJmeerverbinding als structurerend element opgenomen. Daarnaast wordt ingezet op de ecologische kwaliteit van het IJmeer-Markermeer. Hierbij is het toekomstperspectief een kwalitatief hoogwaardige leefomgeving met aantrekkelijke natuur- en recreatiegebieden. Tot slot is beschreven op welke wijze Almere kan groeien. Het toekomstperspectief is daarbij een westelijk georiënteerde stad met circa 60.000 nieuwe woningen en een forse groei van het aantal arbeidsplaatsen in een gebied waar het prettig wonen, werken en recreëren is. Deze laatste opgave wordt onder de noemer Almere 2.0 door het Rijk, de provincie Flevoland en de gemeente Almere op dit moment tot uitvoering gebracht.

Almere 2.0

Almere heeft veel te bieden in het realiseren van bovengenoemde opgave. Het is een suburbane stad, waar letterlijk ruimte is om te groeien. Stad en natuur zijn op een bijzondere manier met elkaar verweven. Hierdoor is een plek ontstaan, die als geen ander mensen de kans biedt de natuur letterlijk 'om de hoek' te ervaren en beleven. En Almere is een new town. Een nog jonge stad die al vanaf het begin heeft geëxperimenteerd met nieuwe systemen. Een stad die ruimte biedt om eigentijdse inzichten in te zetten, die in alle aspecten (maatschappelijk, economisch, ecologisch, fysiek) tot verrassende innovaties en vernieuwingen hebben geleid. Almere dankt aan haar pioniersmentaliteit onder meer het systeem van gezondheidszorg, brede scholen, het glasvezelnet, ondergronds afvaltransport, gescheiden verkeerssystemen. Ook in latere tijden werden keer op keer nieuwe systemen uitgevonden en geïntroduceerd zoals particulier opdrachtgeverschap in de woningbouw, de sterrenschool en organische gebiedsontwikkeling. Voor de uitvoering van Almere 2.0 heeft de gemeente Almere dan ook de Lange Termijn Investeringsstrategie Almere (LISA) vastgesteld waarbij is gekozen zoveel als mogelijk aan te sluiten bij de identiteitsdragers van het huidige Almere:

- Growing Green Almere: een gezonde en groene stad
- Stad van het experiment: (ruimte voor) het nieuwe pionieren

Dat betekent dat de bestaande kwaliteiten niet alleen vastgehouden, maar verder worden versterkt. De stad en het omliggende landschap worden doorontwikkeld tot een divers, aantrekkelijk, sociaal

en leefbaar gebied met een eigen profiel binnen de regio. Almere wordt vormgegeven tot een groene levende stad. Het gaat om groen in de breedste zin van het woord: gezonde, duurzame en prettige vormen van wonen en leven. Met allerlei initiatieven op het gebied van cultuur, onderwijs, sport en economie die bijdragen aan een groene, duurzame en levendige stad. Bovendien worden in Almere de grenzen van de kennis en mogelijkheden opgezocht. De stad is een vrijplaats, een broedplaats en een laboratorium voor vernieuwing op velerlei gebied. Voor Almere komt hier ten opzichte van haar historie een extra dimensie bij. Het gaat nu niet alleen om een nieuwe omgeving. De nieuwe pioniersgeest zal ook in de bestaande omgeving (mensen, bedrijven, organisaties en wijken) leiden tot interessante doorontwikkelingen en vernieuwingen. Hier is binnen het programma Almere 2.0 een aantal ambities aan gekoppeld.

1. De stad ontwikkelt een grotere diversiteit in types leefmilieus en woningen, met een toenemende kwaliteit van leefomgeving.
2. De economie wordt meer divers en daarmee vitaler, met een aantrekkelijker vestigingsklimaat.
3. Almere is via de weg en OV voor bewoners en bedrijven steeds beter bereikbaar, zowel binnen de stad als met de regio.
4. Het aanbod van voorzieningen wordt groter, diverser en hoogwaardiger, en sluit steeds beter aan bij de behoeften van (huidige en toekomstige) inwoners.
5. Het groenblauwe raamwerk groeit in kwantitatief opzicht mee met de stad en wordt gevarieerder en beter benut voor maatschappelijke functies.
6. De samenleving wordt nog diverser, met een relatief sterke toename van nu nog ondervertegenwoordigde groepen qua leefstijl, inkomen en leeftijd.
7. Er wordt een omgeving gecreëerd waarbinnen initiatieven van bedrijven, burgers en instellingen steeds meer ruimte krijgen.
8. Energie- en watersystemen worden duurzamer.
9. Almere's vestigingsmilieu voor wonen, werken en recreëren kent een eigen profiel met kwaliteiten die bijdragen aan de gewenste diversiteit en dynamiek binnen de Noordvleugel.

Vijf programmalijnen

Om het in de Structuurvisie Amsterdam Almere Markermeer geschetste toekomstperspectief, de bijbehorende ambities en de strategie zoals ontwikkeld in LISA, te bewerkstelligen wordt de komende jaren ingezet op een vijftal programmalijnen¹. Voor elk van deze programmalijnen is een Programmaplan opgesteld waarin naast beleidsmatige inzet ook een aantal sleutelprojecten is opgenomen. Deze sleutelprojecten worden (deels) mogelijk gemaakt met een bijdrage vanuit het FVA.

1. Versterken Hart van de Stad

Om Almere op de lange termijn een rol als onderscheidende kern binnen de grootstedelijke regio Amsterdam te laten vervullen, krijgt het hart van de stad de komende jaren een forse impuls. Er wordt toegewerkt naar een centrum met een voorzieningenniveau dat hoort bij een stad van 200.000 tot 300.000 inwoners. Het gebied wordt zichtbaar en voelbaar als hart van de stad, zal een sterkere regionale betekenis krijgen en wordt dé ontmoetingsplek wordt voor zowel bewoners als bezoekers.

2. Versterken leer- en werkomgeving

Een sterke, diverse en kwalitatief hoogwaardige onderwijsstructuur is een levensader voor elke stad. Bij de beslissing waar naar toe te verhuizen, kijken mensen steeds nadrukkelijker niet alleen naar huisvesting, goede verbindingen en cultuur, maar ook naar de diversiteit en aanwezigheid van het onderwijs dat (voor hun kinderen) beschikbaar is. Onderwijs zorgt voor een goede aansluiting op de arbeidsmarkt en draagt daarmee bij aan het economisch en innovatief klimaat van de stad.

3. Energy on Upcycling

De Noordvleugel is ambitieus op het gebied van energie en de verwerking van afval. Binnen Almere wordt de lat hoog gelegd op twee onderdelen. Het streven is om in 2022 zowel energieneutraal als afvalloos te zijn. Almere wordt een stad waar zoveel mogelijk energie wordt benut uit hernieuwbare bronnen en waar afval wordt gebruikt als grondstof. Kennis die in Almere wordt opgedaan wordt gedeeld met de partners in de Noordvleugel.

4. Versterken verblijfsplekken, cultuur, recreatie en toerisme

Eén van de grote kwaliteiten van de Noordvleugel ten opzichte van andere stedelijke regio's in Europa is de toegang tot grote groen- en recreatiegebieden. Over tien jaar kent Almere een aantal plekken in en om de stad die de stad zelf én de Noordvleugel van de Randstad naar een hoger niveau brengen. Plekken die de stad en de regio aantrekkelijker maken als verblijfsgebied, als recreatiegebied en die het toerisme bevorderen.

5. Vernieuwend wonen

In de Noordvleugel is een forse vraag naar woningen. Met de bouw van 60.000 woningen levert Almere de komende decennia een belangrijke bijdrage aan het opvangen van deze regionale woningbehoefte. Het betreft niet alleen een kwantitatieve opgave. Er is een landelijke opgave aan het door ontwikkelen van woonconcepten. De woningbouwopgave van Almere wordt opgepakt door onderscheidende woonmilieus van hoge kwaliteit aan de stad en de regio toe te voegen. Almere blijft

¹ De inspanning om de Almere 2.0 opgave te bewerkstelligen is breder dan alleen de vijf Programmalijnen. De woningbouwopgave wordt uitgevoerd door de gemeente Almere. Om de binnenstedelijke bereikbaarheid op het niveau van een stad van 300.000+ mensen te brengen wordt gewerkt onder regie van de provincie Flevoland en met bijdragen van het Rijk, de provincie en de gemeente. Er wordt doorlopend gewerkt aan het groen-blauwe casco van de stad in samenwerking met de partners. Etc. Omwille van de leesbaarheid van dit Meerjarenprogramma wordt in dit stuk echter alleen aandacht besteedt aan de zaken die vanuit het FVA worden bekostigd.

vooraan lopen met de ontwikkeling van vernieuwende stedenbouw waarbij de woonconsument centraal staat en waarmee woonmilieus en woonconcepten worden ontwikkeld die onderscheidend zijn in de Noordvleugel.

Meerjarig perspectief

De beschikbare middelen in het FVA zijn als volgt over de programmalijnen verdeeld².

Beschikbare middelen	2017	2018	2019	2020	2021	Totaal 2017-2021	2022-2026	Totaal
Bijdrage Almere	7.254.470	7.254.470	7.254.470	7.254.470	7.254.470	36.272.350	36.272.350	72.544.700
Bijdrage Almere, onderbesteding voorgaande jaren	5.000					5.000		5.000
Bijdrage Flevoland	6.200.000	6.200.000	6.200.000	6.200.000	6.700.000	31.500.000	33.500.000	65.000.000
Bijdrage Flevoland, onderbesteding voorgaande jaren	365.000					365.000		365.000
Gereserveerd bij Flevoland voor magneetfunctie	2.000.000					2.000.000		2.000.000
Bijdrage Rijk, grondverkoop Oosterwold	321.441	2.000.000	2.000.000	2.500.000	3.000.000	9.821.441	39.000.000	48.821.441
Gespaard voor magneetfunctie binnen FVA	2.000.000					2.000.000		2.000.000
Vrijvallende middelen	1.000.000					1.000.000		1.000.000
Revolverende middelen					300.000	300.000		300.000
	19.145.911	15.454.470	15.454.470	15.954.470	17.254.470	83.263.791	108.772.350	192.036.141
Uitgaven	2017	2018	2019	2020	2021	Totaal 2017-2021	2022-2026	Totaal
Proceskosten Almere 2.0	900.000	900.000	900.000	900.000	900.000	4.500.000	4.500.000	9.000.000
	900.000	900.000	900.000	900.000	900.000	4.500.000	4.500.000	9.000.000
1 Versterken hart van de stad	5.766.462	10.661.494	7.015.216	8.971.042	2.035.787	34.450.000	32.250.000	66.700.000
2 Versterken leer- en werkomgeving	2.136.000	2.263.000	10.148.000	2.190.000	1.513.000	18.250.000	17.250.000	35.500.000
3 Energy on upcycling	2.620.000	1.910.000	1.810.000	765.000	745.000	7.850.000	13.050.000	20.900.000
4 Verblijfsplekken: cultuur, recreatie en toerisme	3.545.000	4.675.000	4.365.000	3.315.000	2.150.000	18.050.000	34.450.000	52.500.000
5 Vernieuwend wonen	800.000	800.000	800.000	800.000	800.000	4.000.000	4.000.000	8.000.000
	14.867.462	20.309.494	24.138.216	16.041.042	7.243.787	82.600.000	101.000.000	183.600.000
Totaal uitgaven nog te besluiten	15.767.462	21.209.494	25.038.216	16.941.042	8.143.787	87.100.000	105.500.000	192.600.000
Saldo beschikbare middelen - uitgaven	3.378.449	-5.755.024	-9.583.746	-986.572	9.110.683	-3.836.209	3.272.350	-563.859
Cumulatief	3.378.449	-2.376.575	-11.960.320	-12.946.892	-3.836.209			-563.859

Toelichting op Beschikbare middelen

De beschikbare middelen zijn opgebouwd uit de

- De jaarlijkse bijdragen van de gemeente Almere, de provincie Flevoland en het Rijk.
- Eventuele onderbestedingen uit voorgaande jaren
- De reeds gespaarde middelen voor de magneetfunctie
- Eventuele vrijvallende middelen
- Bijdragen uit voorgaande jaren met een revolverend karakter

Toelichting op Uitgaven

De uitgaven zijn opgebouwd uit:

- Er wordt jaarlijks €0.9 mln. gereserveerd voor de proceskosten voor de Programmaorganisatie Almere 2.0.
- Verdeling over de Programmalijnen. Programmalijnen zijn opgebouwd uit sleutelprojecten. Zie voor een uitgebreide toelichting de paragrafen waarin per Programmalijn en per sleutelproject is weergegeven hoe de uitgaven zijn geprogrammeerd door de jaren heen en welke inhoudelijke doelen hierbij horen.
- De kolom 2022-2026 is indicatief van aard.

Saldo

In de periode 2017-2021 wordt uitgegaan van €83,3 mln. aan beschikbare middelen en €87,1 mln. aan uitgaven. In deze periode is dus sprake van een tekort van €3,8 mln. Gegeven het feit dat het een meerjarig programma betreft is het mogelijk hier in de loop van het programma maatwerk op toe te passen. Uitgangspunt is dat nooit meer uitgaven worden gedaan dan er beschikbare middelen zijn.

² Een nadere toelichting op de in de tabel gepresenteerde cijfers is opgenomen in slotparagraaf.

Voor het Jaarprogramma 2017 passen de beoogde uitgaven binnen het beschikbare budget. Op basis van de nu beschikbare informatie zal in de jaren daarna een tekort ontstaan. Dit tekort bedraagt €2,4 mln. in 2018 en loopt op tot €12,9 mln. in 2020. In 2021 worden daarentegen veel minder uitgaven voorzien en wordt het tekort weer teruggedrongen tot €3,8 mln. Een groot deel van de oplossing zit dus in een aangepaste fasering. In een volgende versie van het Meerjarenprogramma zal dit worden doorgevoerd. Ook voor individuele jaarprogramma's geldt het uitgangspunt dat er niet meer middelen worden uitgegeven dan er beschikbaar zijn.

1. Versterken hart van de stad

Toekomstperspectief

Om Almere op de lange termijn een rol als onderscheidende kern binnen de Noordvleugel van de Randstad te laten vervullen, is het nodig het hart van de stad de komende jaren een forse impuls te geven. Het doel van deze Programmalijn is het geven van deze impuls. Het centrum groeit de komende decennia uit tot het kloppend hart van Almere, zowel fysiek als mentaal. Het is levendig, verrassend en aantrekkelijk. Het is een samenhangend gebied rond het Weerwater en heeft betekenisvolle ontmoetingsplaatsen, pleinen, parken en aantrekkelijke verbindingen en entrees. Het hart van Almere kent een grote mate van functiemenging en daardoor een sterke interactie tussen wonen, werken, leren en recreëren. Geografisch gaat het om: het Weerwater en de directe omgeving. Vanaf het zakencentrum, het station en Almere Centrum aan de noordzijde tot en met het Floriadeterrein, het Atlantisstrand, de Kasteellocatie en De Steiger aan de zuidzijde, inclusief de randen van de wijken rond het Weerwater.

Tot nu toe concentreerde de aandacht zich vooral op de afzonderlijke deelgebieden, met als gevolg dat het Weerwater meestal als randgebied of restgebied figureerde. In de aanpak van deze programmalijn is dat niet langer het geval maar worden de deelgebieden gerelateerd aan het Weerwater en aan elkaar. De Steiger is dan niet langer een perifeer bedrijventerrein van Almere Haven, maar onderdeel van het centraal stedelijk gebied. Het Lumièrepark is dan geen wijkpark van Filmwijk, maar als stadspark een onderdeel van het hart van Almere.

Voor de lange termijn zet het Ontwikkelperspectief Centraal Almere in op een flexibele groeistrategie naar uiteindelijk drie polen, die onderling goed verbonden zijn en qua profiel en programmering complementair zijn. Deze drie polen omspannen het Weerwater en zijn het Stadscentrum aan de noordzijde, de Kasteelomgeving aan de zuidoostzijde en de Schakel aan de zuidwestzijde. Het rondje Weerwater wordt gaandeweg zo opgewaarderd, dat sprake is van intensief recreatief gebruik van water en oevers en spin-off naar de aangrenzende wijken. Daarmee is sprake van heldere dragers voor de langetermijnontwikkeling.

Ontwikkelstrategie

- Ingrepen bundelen in een Focusgebied.
 - o Dit gebied betreft Almere Centrum inclusief het Stationsgebied. Daarnaast wordt het Rondje Weerwater aangelegd, waarbij in de periode tot 2022 vooral de oostoever wordt voorzien van programmering. In dit focusgebied zullen de investeringen de komende jaren plaatsvinden.
- Investerings bundelen in sleutelprojecten en route daartussen
 - o Binnen het benoemde focusgebied wordt de komende 5-10 jaar actief ingezet op een aantal cruciale sleutelprojecten en de route daartussen. In dit gebied vinden investeringen plaats in de openbare ruimte en worden activiteiten, evenementen en programma's toegevoegd. De sleutelprojecten zijn: de Stationsomgeving, Almere Centrum en het Weerwater. Tevens wordt de provinciale bijdrage aan de Floriade ingebracht via deze Programmalijn.
- Verdichten in Almere Centrum door toevoeging van programma
 - o Naast de inzet van het Fonds Verstedelijking Almere in sleutelprojecten wil de gemeente Almere samen met diverse investeerders inzetten op verdichting in Almere Centrum en rond het station. Ingezet wordt op de toevoeging van woningen, economisch programma, voorzieningen en leisure. Hierdoor komen er meer bewoners en gebruikers in het gebied, wat leidt tot meer sfeer en beleving en meer draagvlak voor voorzieningen.
- 'Placemaking' hanteren als verbindend concept voor het Hart van Almere

- 'Placemaking' kan leiden tot aantrekkelijke plekken met een goede beleving. Goede beleving vraagt om een reeks plekken waar mensen zich intuïtief thuis voelen en onbewust langer verblijven dan ze van plan waren. Dit bepaalt het verschil tussen een ruimte en een plek (tussen 'space' en 'place'). Het centrum van Almere heeft veel openbare ruimtes, maar relatief weinig plekken. Om een geweldige binnenstad te creëren is het niet genoeg om één soort gebruik op één moment op de dag te hebben; er is een waaier aan menselijke activiteiten nodig. Het is niet genoeg om één of twee plekken te hebben; er is een reeks van plekken nodig met een netwerk daartussen om de binnenstad tot leven te wekken. Om deze plekken te creëren is eigenaarschap nodig van een actief netwerk van eigenaren, ondernemers, bewoners, gemeentelijke experts en *placemakers*.

Omschrijving	2017	2018	2019	2020	2021	Totaal 2017-2021	2022-2026	Totaal
Proceskosten programmaliijn 1	250.000	250.000	250.000	250.000	250.000	1.250.000	1.250.000	2.500.000
1. Station (en omgeving)	300.000	1.000.000	1.000.000	4.000.000	1.000.000	7.300.000	17.500.000	24.800.000
2. Almere Centrum	1.050.000	1.350.000	900.000	700.000	200.000	4.200.000	6.000.000	10.200.000
3. Weerwater	4.166.462	5.394.827	2.198.549	1.354.375	585.787	13.700.000	7.500.000	21.200.000
4. Floriade		2.666.667	2.666.667	2.666.667		8.000.000	0	8.000.000
	5.766.462	10.661.494	7.015.216	8.971.042	2.035.787	34.450.000	32.250.000	66.700.000

Almere 2.0 ambities

Deze programmaliijn draagt bij aan de volgende Almere 2.0 ambities.

- 1. De stad ontwikkelt een grotere diversiteit in types leefmilieus en woningen, met een toenemende kwaliteit van leefomgeving.
- 4. Het aanbod van voorzieningen wordt groter, diverser en hoogwaardiger, en sluit steeds beter aan bij de behoeften van (huidige en toekomstige) inwoners.
- 5. Het groenblauwe raamwerk groeit in kwantitatief opzicht mee met de stad en wordt gevarieerder en beter benut voor maatschappelijke functies.
- 6. De samenleving wordt nog diverser, met een relatief sterke toename van nu nog ondervertegenwoordigde groepen qua leefstijl, inkomen en leeftijd.
- 7. Er wordt een omgeving gecreëerd waarbinnen initiatieven van bedrijven, burgers en instellingen steeds meer ruimte krijgen.
- 9. Almere's vestigingsmilieu voor wonen, werken en recreëren kent een eigen profiel met kwaliteiten die bijdragen aan de gewenste diversiteit en dynamiek binnen de Noordvleugel.

Sleutelprojecten

- Station en omgeving
 - Station Almere Centrum is het grootste intercitystation aan de Flevolijn en heeft een belangrijke functie in het openbaarvervoernetwerk van de regio. Met de groei van Almere zal het station steeds belangrijker worden voor Almere zelf en de regio. De verblijfswaarde, ontmoetingswaarde en daarmee ook de economische waarde van het stationsgebied blijven echter achter bij de groei in reizigersaantallen en de ontwikkeling van de stad. O.a. met het oog op het zich ontwikkelende stadscentrum en de Floriade in 2022 is het doel om, in samenwerking met partners, het station en het omliggende gebied te transformeren tot visitekaartje van de stad. Verschillende partijen zoals NS, ProRail en Klepière ontwikkelen momenteel samen met de gemeente Almere een plan voor de korte en lange termijn.
 - Daarbij worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:
 - Hoge dichtheid en mix aan stedelijk programma
 - Stationsomgeving: werken aan een aantrekkelijk verblijfsklimaat onder meer door inrichting openbare ruimte en architectonische interventies
 - Verbeteren noord-zuid verbindingen en ruimte voor voetganger en fietser

- Toekomstbestendig. Nieuwe ontwikkelingen kunnen worden opgevangen (bijvoorbeeld een IJmeerverbinding) en er wordt bijgedragen aan de ambities van duurzaamheid.
 - Mijlpalen
 - 2017: plan van aanpak gereed
 - 2018: start aanpak stationsomgeving
 - 2020: start aanpak station
- Almere Centrum
 - Almere Centrum is hét centrumgebied van Almere. Het gebied heeft zich de afgelopen jaren dankzij een intensieve samenwerking van ondernemers, vastgoedeigenaren, hogescholen, bewoners, ondernemers en gemeente doorontwikkeld tot een veelzijdig centrumstedelijk gebied. Maar er is meer nodig. De diverse pleinen hebben niet de verblijfskwaliteit die past bij een levendig en bruisend stadscentrum en ook zijn de looproutes in het centrum nog van onvoldoende niveau. Samen met de partners wordt ingezet op een kwaliteitsimpuls van de pleinen en de routes tussen de pleinen, via openbare ruimte, branchering, doorontwikkeling vastgoed, programmering. Daarnaast wordt ingezet op sterkere functiemenging en het toevoegen van programma op het gebied van wonen, horeca, cultuur, onderwijs en recreatie.
 - Daarbij worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:
 - Sterke pleinen
 - Sterke routing
 - Functiemenging
 - Hoge dichtheden
 - Benutten water
 - Mijlpalen
 - 2017: Start impuls pleinen, Groene Loper en Programmering
 - 2019: afronden Groene Loper
- Weerwater
 - Het Weerwater is de centraal gelegen waterplas van Almere. Aan de noordzijde geflankeerd door Almere Centrum en aan de zuidzijde door het toekomstige Floriadeterrein. Het gebied is het grootste 'geheim' van Almere. De omliggende gebieden staan veelal met de rug naar het water. Bovendien zijn er weinig voorzieningen te vinden rond het Weerwater. Hierdoor zijn relatief lege, stille overs ontstaan. Bovendien zijn de verblijfsplekken van matige kwaliteit. Ook het Weerwater zelf is een rustig open meer waar betrekkelijk weinig activiteiten zijn. Er is kortom weinig interactie tussen de stad, de oevers en het water. In potentie kan het Weerwater echter een enorme rol spelen in het versterken van het hart van de stad. Samen met de partners wordt daar op ingezet.
 - Daarbij worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:
 - Het Weerwater zelf is een bestemming
 - Een sterke relatie tussen water de oevers
 - Ontwikkeling van de oevers door toevoegen programma en activiteiten
 - Bestaande recreatieve routes aansluiten op het Rondje Weerwater
 - Balans tussen ecologie en recreatie
 - Mijlpalen:
 - 2017: realisatie iconische brug tbv kort rondje Weerwater
 - 2018: Start uitvoer rest Rondje Weerwater
 - 2020: Start inrichting bijzondere plekken langs oevers
 - 2021: Oplevering Rondje Weerwater

- Floriade
 - o De provincie Flevoland heeft de provinciale bijdrage van €10 mln. aan de Floriade ondergebracht in het Fonds Verstedelijking Almere. De eerste €2 mln. zijn reeds aangewend. Voor de resterende €8 mln. wordt in de periode 2018-2020 ingezet. Nadere invulling van deze middelen komt tot stand in dialoog tussen provincie en gemeente.

Projecten uit de Jaarprogramma's 2015 en 2016

	Totaal	Besteed	Beschikbaar	2017	2018	Verwachte uitgaven			Totaal 2017-2021
						2019	2020	2021	
Rondje Weerwater	3.440.000	2.440.000	1.000.000	1.000.000					1.000.000
	3.440.000	2.440.000	1.000.000	1.000.000	0	0	0	0	1.000.000

- o Rondje Weerwater
 - Gehele bedrag reeds toegekend als onderdeel van het Jaarprogramma 2015.
 - Dit project wordt opgenomen in het sleutelproject Weerwater en gaat op in het onderdeel Iconische Brug.

2. Versterken leer- en werkomgeving

Toekomstperspectief

Een sterke, diverse en kwalitatief hoogwaardige onderwijsstructuur is een levensader voor elke stad. Bij de beslissing waar naar toe te verhuizen, kijken mensen steeds nadrukkelijker niet alleen naar huisvesting, goede verbindingen en cultuur, maar ook naar de diversiteit en aanwezigheid van het onderwijs dat (voor hun kinderen) beschikbaar is. Onderwijs zorgt voor een goede aansluiting van de beroepsbevolking op de arbeidsmarkt en draagt daarmee bij aan het economisch en innovatief klimaat van de stad.

Almere wordt een stad waar alle mensen hun talenten optimaal kunnen ontwikkelen, een leven lang. Een stad waar het onderwijs naadloos aansluit op de arbeidsmarkt, waar ondernemerschap en innovatie floreren en waar Almeerse jongeren in hun eigen stad kunnen blijven wonen om te studeren. Een stad waar kennisinstellingen, bedrijven, studenten en werknemers zich graag willen vestigen omdat hier altijd goede werknemers te vinden zijn, er een innovatief en ondernemend klimaat heerst en in samenwerking wordt gewerkt aan nieuwe kennis en producten. Goed onderwijs betekent economische groei van een stad en een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor bedrijven en (jonge) mensen. Op deze manier wordt bijgedragen aan de versterking van de internationale concurrentiepositie van de Noordvleugel.

Ontwikkelstrategie

- Inzetten op ambachten en talenten
 - o Mogelijk maken doorontwikkeling van MBO studenten. Betere aansluiting MBO studenten op vervolgopleidingen en arbeidsmarkt.
- Kwalitatief en aantrekkelijk onderwijs stimuleren
 - o Almere is aantrekkelijk voor bestaande en nieuwe bewoners door het aanbieden van gedifferentieerd onderwijs en een verscheidenheid aan scholen.
- Kenniscirculatie optimaliseren
 - o Verbinding tussen onderwijs, kennisinstellingen en bedrijven
 - o Verdere ontwikkeling van het reeds aanwezige groene cluster

Omschrijving	2017	2018	2019	2020	2021	Totaal 2017-2021	2022-2026	Totaal
Proceskosten programmalijn 2	250.000	250.000	250.000	250.000	250.000	1.250.000	1.250.000	2.500.000
1. Flevocampus	1.886.000	2.013.000	5.898.000	1.940.000	1.263.000	13.000.000	15.000.000	28.000.000
2. Internationaal onderwijs			4.000.000			4.000.000	1.000.000	5.000.000
	2.136.000	2.263.000	10.148.000	2.190.000	1.513.000	18.250.000	17.250.000	35.500.000

Almere 2.0 ambities

Deze programmalijn draagt bij aan de volgende Almere 2.0 ambities.

- 2. De economie wordt meer divers en daarmee vitaler, met een aantrekkelijker vestigingsklimaat.
- 4. Het aanbod van voorzieningen wordt groter, diverser en hoogwaardiger, en sluit steeds beter aan bij de behoeften van (huidige en toekomstige) inwoners.
- 6. De samenleving wordt nog diverser, met een relatief sterke toename van nu nog ondervertegenwoordigde groepen qua leefstijl, inkomen en leeftijd.
- 7. Er wordt een omgeving gecreëerd waarbinnen initiatieven van bedrijven, burgers en instellingen steeds meer ruimte krijgen.
- 9. Almere's vestigingsmilieu voor wonen, werken en recreëren kent een eigen profiel met kwaliteiten die bijdragen aan de gewenste diversiteit en dynamiek binnen de Noordvleugel.

Sleutelprojecten

Binnen deze Programmalijn wordt de eerste jaren ingezet op een tweetal sleutelprojecten. Een aantal andere sleutelprojecten wordt nader onderzocht alvorens te besluiten hier middelen aan toe te kennen.

- Flevocampus
 - Flevoland vormt met zijn vruchtbare grond, goede infrastructuur en professionele landbouw een unieke plek in de wereld. In Almere wordt een nieuw kenniscluster gevormd, een wetenschappelijke praktijkwerkplaats die Almere, en daarmee Flevoland, toonaangevend maakt in het adresseren van mondiale vraagstukken op het gebied van voedsel. De Flevocampus zorgt voor een unieke toevoeging aan de bestaande kennisinfrastructuur binnen de Metropoolregio Amsterdam. Het versterkt het economisch profiel van Almere en de regio door het aantrekken van (internationale) bedrijven en kenniswerkers.
 - In het gebied Almere Centrum Weerwater en meer specifiek het Floriadeterrein is ruimte en gelegenheid om een academische leer- en werkomgeving te creëren, gericht op vraagstukken rondom Feeding the City. Samen met partners (onderwijsinstellingen, provincie en bedrijfsleven) wordt gewerkt aan een verzamelplek voor gerichte samenwerking rondom onderzoek en innovaties op gebied van voedsel. Er wordt tevens verbinding gemaakt met de topsectoren Agri&Food, Tuinbouw & Uitgangsmaterialen en Life Sciences & Health.
 - Mijlpalen
 - 2017: Inzet op ontwikkeling kennisinfrastructuur en samenwerkingsverbanden Hogescholen en Universiteiten / Start onderzoeksprogramma's eerste 3 thema's: Voeding en Gezondheid, Circulariteit Voedsel, Voedselproductiesystemen. Businesscase gereed.
 - 2018: Start aanbesteding.
 - 2019: Start realisatie gebouw Flevocampus / Start onderzoeksprogramma 4e thema
- Internationaal Onderwijs
 - De Metropoolregio Amsterdam trekt meer dan ooit internationale bedrijven naar zich toe en gevestigde bedrijven breiden uit. De regio wil deze aantrekkingskracht behouden en uitbreiden. Concreet geven bedrijven aan dat ze moeite hebben buitenlands personeel te werven uit omdat de kinderen niet naar school kunnen in de Amsterdamse regio. Naast werk, huisvesting en kwaliteit van leven is de aanwezigheid van kwalitatief goed internationaal onderwijs een zeer belangrijke randvoorwaarde voor internationale werknemers. In dit sleutelproject wordt ingezet op uitbreiding en verbetering van de internationale schoolvoorziening in Almere.
 - In Almere zijn op dit moment twee internationale scholen gevestigd: de International School Almere (ISA) in Poort (voortgezet onderwijs, onderdeel van het Baken) en Letterland internationale school in Literatuurwijk (primair onderwijs, onderdeel van ASG). Het leerlingenaantal van beide scholen is groeiende de verwachting is dat deze eind 2017 vol te zitten. Beide scholen hebben de ambitie om op één locatie samen te werken en een internationale doorlopende leerlijn op te zetten van 2 tot 18 jaar. Zo kan een school ontstaan voor 600 - 800 leerlingen met een herkenbaar profiel. Door een dergelijk schaalniveau kan deze internationale school – en daarmee Almere als onderwijsstad – ook internationaal herkenbaar zijn. Daarmee wordt Almere een stad waar expats willen wonen en (internationale) bedrijven zich willen vestigen.
 - Mijlpalen
 - 2017: Start haalbaarheidsonderzoek
 - 2018: Overeenkomsten met partijen
 - 2019: Start realisatie internationale school

Er is een aantal mogelijke toekomstige sleutelprojecten geïdentificeerd. Daar wordt op de korte termijn niet op ingezet. Zie voor nadere omschrijving het Programmaplan behorend bij deze Programmalijn.

- Kenniscentrum gepersonaliseerd leren
- AD Academy
- E-University

Projecten uit de Jaarprogramma's 2015 en 2016

Omschrijving	Totaal	Besteed	Beschikbaar	Verwachte uitgaven					Totaal 2017-2021	
				2017	2018	2019	2020	2021		
Floriade Werkt!	2.000.000	2.000.000	0							0
Op weg naar kennisstad Almere	1.150.000	1.150.000	0							0
	3.150.000	3.150.000	0	0	0	0	0	0	0	0

- Op weg naar kennisstad Almere
 - o Gehele bedrag reeds toegekend als onderdeel van het Jaarprogramma 2016.
 - o Hogeschool CAH Vilentum stelt een lectoraat en leerstoel in, die een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van Almere rond het Floriade thema Growing Green Cities. Dit is een bouwsteen richting de Flevocampus. Parallel hieraan zal de CAH samen met een universitaire partner, een buitengewoon hoogleraar aanstellen bij CAH Vilentum, die gekoppeld wordt aan het reeds bestaande lectoraat Groene en Vitale Stad.
 - o Dit project wordt vanaf 2017 ondergebracht bij het sleutelproject Flevocampus.
- Floriade Werkt!
 - o Gehele bedrag reeds toegekend als onderdeel van het Jaarprogramma 2015.
 - o Met het economisch programma "Floriade Werkt!" wordt het regionale bedrijfsleven verbonden met de (inter-)nationale sectoren Agri & Food en Tuinbouw & Uitgangsmaterialen. Tijdens de 'making of' periode van de Floriade (2015-2022) wordt door de provincie Flevoland een Business to Business programma gefinancierd. Het programma staat open voor alle bedrijven en instellingen, mits er minimaal één Flevolandse MKB-onderneming bij betrokken is. Op het toekomstig evenemententerrein wordt een fysieke Innovatiewerkplaats gerealiseerd, waar de provincie Flevoland als gastheer aan bedrijven en instellingen een podium biedt om te netwerken en te experimenteren. Deze Innovatiewerkplaats biedt bedrijven en instellingen een internationaal podium om hun innovaties te tonen en daarbij gebruik te maken van het sterke merk dat de Floriade is. De realisatie van de Innovatiewerkplaats zelf is geen onderdeel van dit project. Dit financiert de provincie uit eigen middelen.

3. Energy on Upcycling

Toekomstperspectief en strategie

De Noordvleugel is ambitieus op het gebied van energie en de verwerking van afval. Binnen Almere wordt de lat hoog gelegd op twee onderdelen. Het streven is om in 2022 zowel energieneutraal als afvalloos te zijn. Almere wordt een stad waar zoveel mogelijk energie wordt benut uit hernieuwbare bronnen en waar afval wordt gebruikt als grondstof. De transitie naar een energieneutrale en afvalloze stad wordt ingezet in samenwerking met diverse partners (onderwijs- en onderzoeksinstituten, maatschappelijke partners en bedrijfsleven). Op deze wijze wordt maximaal gebruik gemaakt van de in de markt aanwezige innovatiekracht en wordt ook een maximaal effect bereikt in het economische spinn-off.

Omschrijving	2017	2018	2019	2020	2021	Totaal 2017-2021	2022-2026	Totaal
Proceskosten programmaliijn 3	250.000	250.000	250.000	250.000	250.000	1.250.000	1.250.000	2.500.000
2. Stad zonder gas	550.000	50.000				600.000	10.620.000	11.220.000
3. Opwaarderen reststromen	1.820.000	1.610.000	1.560.000	515.000	495.000	6.000.000	1.180.000	7.180.000
	2.620.000	1.910.000	1.810.000	765.000	745.000	7.850.000	13.050.000	20.900.000

Almere 2.0 ambities

Deze programmaliijn draagt bij aan de volgende Almere 2.0 ambities.

- 2. De economie wordt meer divers en daarmee vitaler, met een aantrekkelijker vestigingsklimaat.
- 7. Er wordt een omgeving gecreëerd waarbinnen initiatieven van bedrijven, burgers en instellingen steeds meer ruimte krijgen.
- 8. Energie- en watersystemen worden duurzamer.
- 9. Almere's vestigingsmilieu voor wonen, werken en recreëren kent een eigen profiel met kwaliteiten die bijdragen aan de gewenste diversiteit en dynamiek binnen de Noordvleugel.

Sleutelprojecten

Binnen deze Programmaliijn wordt de eerste jaren ingezet op een tweetal sleutelprojecten.

- Stad zonder Gas
 - o Het sleutelproject Stad zonder gas richt zich op de verduurzaming van het warmtenet. Dit programma bouwt voort op lopende studies voor o.a. het aanboren van ultradiepe aardwarmte in Almere. Met dit project levert Almere een belangrijke bijdrage aan het aanboren van hernieuwbare en alternatieve energiebronnen. Dit programma richt zich op het onderzoeken van alternatieven voor Nederlands aardgas. In 2050 is dit aardgas niet meer beschikbaar en daarnaast is een transitie nodig met oog op de CO2 doelstellingen die in Europa, het rijk en lokaal gemaakt zijn (40% minder uitstoot in 2030). Omdat 70% van Almere reeds over stadsverwarming beschikt, heeft 'verduurzaming aan de bron' een grote impact op de energieneutraliteit van de stad.
 - o Mijlpalen:
 - 2017: voorbereiden proefboringen
 - 2018: bij succesvolle proefboringen toewerken naar exploitatie
- Opwaarderen Reststromen
 - o Door middel van activiteiten op het gebied van grondstofgebruik, het opwaarderen van reststromen en een landelijke pilot Citylab stedelijke grondstoffen draagt dit programma bij aan de wens om circulaire initiatieven verder te ontplooiën. De projecten hebben bij succesvolle experimenteerfase de mogelijkheid om als spin off in de regio, Nederland en de rest van de wereld ingezet te worden.

- Om koplopers van bedrijven innovatieruimte te geven om de circulaire economie verder te ontplooiën is een experimenteerruimte met een gunstig vestigingsklimaat belangrijk. In samenwerking met de ministeries I&M en EZ wil Almere in het verlengde van de ingebruikname van het Upcycle Centrum in 2017 een vervolgmilieu opzetten in het gebied van de Steiger: een landelijke pilot Citylab stedelijke grondstoffen.
- Mijlpalen:
 - 2017: Eerste ronde Prijsvraag uitgezet / Aanpak Citylab Stedelijke Grondstoffen gereed / Overeenkomst community supermarkt gereed
 - 2018: Tweede ronde Prijsvraag uitgezet / Start uitvoering Citylab Stedelijke Grondstoffen gereed
 - 2019: Derde ronde Prijsvraag uitgezet
- Er is een aantal mogelijke toekomstige sleutelprojecten geïdentificeerd. Een aantal andere sleutelprojecten wordt nader onderzocht alvorens te besluiten hier middelen aan toe te kennen (m.u.v. de projecten uit de Jaarprogramma's 2015 en 2016 waarover reeds besluitvorming heeft plaatsgevonden). Zie voor nadere omschrijving Programmaplan 3.
 - Local for Local
 - Verduurzaming van mobiliteit

Projecten uit de Jaarprogramma's 2015 en 2016

Omschrijving	Totaal	Besteed	Beschikbaar	Verwachte uitgaven					Totaal 2017-2021
				2017	2018	2019	2020	2021	
Energiefonds	1.000.000	346.000	654.000	74.000	102.000	478.000			654.000
Transitieprogramma stedelijke grondstoffen	520.000	520.000	0						0
Upcycle perron	1.000.000	1.000.000	0						0
Zero Emissie Busvervoer	2.000.000	0	2.000.000	2.000.000					2.000.000
	4.520.000	1.866.000	2.654.000	2.074.000	102.000	478.000	0	0	2.654.000

- Het Energiefonds
 - Gehele bedrag reeds toegekend als onderdeel van het Jaarprogramma 2015.
 - Het Energiefonds betreft een financiële voorziening waarmee hernieuwbare energieprojecten eenvoudig (aanvullende) financiering kunnen krijgen in de vorm van leningen. Het gaat daarbij om een portfolio aan projecten van klein tot het realiseren van een grootschalige opwek van hernieuwbare energie.
 - Het energiefonds heeft een looptijd van enkele jaren. Bestedingen zijn dan ook tot 2019 geprogrammeerd.
- Het Upcyclestation
 - Gehele bedrag reeds toegekend als onderdeel van het Jaarprogramma 2015.
 - Het Upcyclecentrum zal een centrale rol gaan vervullen bij het verduurzamen van de drie fasen van de afvalkringloop (productie, consumptie en verwerking) in Almere. Het optimaal scheiden van afval, zodat het als grondstof opnieuw gebruikt kan worden, staat in de circulaire economie centraal. Hoe hoogwaardiger de grondstoffen zijn die uit het afval voortkomen, hoe hoogwaardiger de toepassingen hierna kunnen zijn. In het ideale geval kan er een meerwaarde aan de grondstof toegevoegd worden.
 - Dit project wordt ondergebracht bij het sleutelproject Opwaarderen Reststromen.
- Transitieprogramma Stedelijke Grondstoffen
 - Gehele bedrag reeds toegekend als onderdeel van het Jaarprogramma 2016.
 - Het Transitieprogramma Stedelijke Grondstoffen betreft een programma om biologisch afval om te vormen tot grondstof en zo kostenneutraal economische

waarde te creëren. Met het project 'producten van natte biomassa' wordt een drooginstallatie aangeschaft waarmee een afvalstroom (gemaaide waterplanten) wordt omgezet in een grondstof.

- Dit project wordt ondergebracht bij het sleutelproject Opwaarderen Reststromen.
- Zero Emissie Busvervoer
- Gehele bedrag reeds toegekend als onderdeel van het Jaarprogramma 2016.
 - Met de bijdrage voor aanschaf en plaatsing van laadstations wordt de markt in de aanbesteding van de busconcessie verleid om een zo groot aandeel van de concessie 2017-2027 zero emissie bussen te laten rijden. Hiermee wordt vooruitgelopen op de landelijke ambitie om vanaf 2025 nieuwe concessies uitstootvrij te laten zijn.

4. Versterken verblijfsplekken: cultuur, recreatie en toerisme

Toekomstperspectief

Eén van de grote kwaliteiten van de Noordvleugel ten opzichte van andere stedelijke regio's in Europa is de toegang tot grote groen- en recreatiegebieden. Over tien jaar kent Almere een aantal plekken in en om de stad die de stad zelf én de Noordvleugel van de Randstad naar een hoger niveau brengen. Plekken die de stad en de regio aantrekkelijker maken als verblijfsgebied, als recreatiegebied en die het toerisme bevorderen. Tevens heeft Almere haar eigen gezicht in het culturele landschap verder ontwikkeld, complementair aan de regio. Met drie a vier bijzondere bestemmingen (plekken) heeft Almere landelijke maar ook internationale aantrekkingskracht voor zowel dag- als meerdaagse bezoekers. Deze plekken zijn van toegevoegde waarde voor Almeerders (trots, recreatie en cultuur dichtbij huis). Er wordt gestreefd naar (inter)nationaal aansprekende verblijfsplekken.

Ontwikkelstrategie

Er wordt op een aantal locaties ingezet middels de volgende strategie.

- Authentiek en onderscheidend: sluit aan op het unieke karakter van het gebied. Draag dat unieke uit door goede marketing op basis van gedeelde visie. Leg daarbij een relatie met het overkoepelende thema van 'Growing Green Almere' (en de komst van de Floriade). Creëer nieuwe producten en diensten.
- Complementair: zorg dat de Almeerse verblijfsplekken goed aansluiten op de acties uit de Actieagenda van de Metropoolregio Amsterdam voor het spreiden van toerisme en het versterken van het IJmeer-Markermeer.
- Bereikbaar: zorg voor multimodale bereikbaarheid (auto, openbaar vervoer, fiets en wandelen), inclusief parkeren.

Omschrijving	2017	2018	2019	2020	2021	Totaal 2017-2021	2022-2026	Totaal
Proceskosten programmalijn 4	250.000	250.000	250.000	250.000	250.000	1.250.000	1.250.000	2.500.000
1. Kustzone Poort/Duin	2.295.000	1.325.000	2.115.000	1.565.000	400.000	7.700.000	7.500.000	15.200.000
2. Nationaal Park Nieuw Land	1.000.000	3.100.000	2.000.000	1.500.000	1.500.000	9.100.000	6.000.000	15.100.000
3. Bovenstedelijke culturele voorzieningen	0	0	0	0	0	0	19.700.000	19.700.000
	3.545.000	4.675.000	4.365.000	3.315.000	2.150.000	18.050.000	34.450.000	52.500.000

Almere 2.0 ambities

Deze programmalijn draagt bij aan de volgende Almere 2.0 ambities.

- 2. De economie wordt meer divers en daarmee vitaler, met een aantrekkelijker vestigingsklimaat.
- 4. Het aanbod van voorzieningen wordt groter, diverser en hoogwaardiger, en sluit steeds beter aan bij de behoeften van (huidige en toekomstige) inwoners.
- 5. Het groenblauwe raamwerk groeit in kwantitatief opzicht mee met de stad en wordt gevarieerder en beter benut voor maatschappelijke functies.
- 9. Almere's vestigingsmilieu voor wonen, werken en recreëren kent een eigen profiel met kwaliteiten die bijdragen aan de gewenste diversiteit en dynamiek binnen de Noordvleugel.

Sleutelprojecten

Binnen deze Programmalijn wordt de eerste jaren ingezet op een tweetal sleutelprojecten. Een derde sleutelproject wordt nader onderzocht alvorens te besluiten hier middelen aan toe te kennen.

- Nationaal Park Nieuw Land
 - o De provincie Flevoland heeft een natuurgebied dat uniek is in Nederland en Europa: de Oostvaardersplassen met de omliggende natuurgebieden. Dit gebied trekt grote belangstelling van zowel de binnenlandse als buitenlandse bezoeker voor het

beleven van deze nieuwe natuur. Er zijn mogelijkheden om de Oostvaarderplassen verder recreatief te ontwikkelen. Zo wordt onder meer een aanvraag voorbereid voor de status van Nationaal Park voor de Oostvaardersplassen onder de naam Nationaal Park Nieuw Land. Een nationaal park biedt (inter)nationale bekendheid, meer bezoekers en daarmee meer recreatieve voorzieningen zoals horeca, hotels en natuurgerichte recreatieve activiteiten en extra werkgelegenheid.

- Binnen dit sleutelproject wordt specifiek ingezet op een Almeerse Poort naar de Oostvaardersplassen. Dit is geen fysieke poort in letterlijke zin maar vormt een ontvangstgebied met faciliteiten en activiteiten afgewisseld met karakteristieke Oostvaardersplassen natuur, zoals in het kerngebied te vinden is.
 - Mijlpalen:
 - 2017: Planvorming Almeerse Poort
 - 2018: Start uitvoering Almeerse Poort en aanpak bereikbaarheid
- Kustzone Poort
- De Kustzone Poort vormt de entree van Almere vanaf de Hollandse Brug en is voor de regio de eerste locatie voor het verkennen van Almere. Het is een bestemming voor de inwoners en bezoekers uit de regio: voor zeilers, surfers, zwemmers, fietsers en strandbezoekers. Ook vinden er evenementen plaats en worden er theatervoorstellingen gegeven met regionale en zelfs nationale aantrekkingskracht. Juist hier liggen mogelijkheden om de recreatieve en toeristische functie verder uit te breiden.
 - De kustzone Poort kan voor bezoekers en bewoners aantrekkelijker worden als het gebied waar cultuur, leisure en bijzondere vormen van wonen en werken samengaan. Zichtbaarheid, profilering, schaalgrootte en verbindingen vormen belangrijke parameters voor het economisch slagen van een dergelijke ontwikkeling. Het is van belang een vertaalslag te maken naar acties met een programmering van activiteiten die het gebied versterken. Het zorgt voor reuring en zet de kustzone op de kaart als culturele broedplaats waar beleving en relatie met het water centraal staan.
 - Mijlpalen:
 - 2017: Aanleg evenementenstrand / Planvorming culturele broedplaats
 - 2018: Start impuls culturele broedplaats / Start inrichting recreatiestrand
 - 2019: Afronden inrichting recreatiestrand / Start impuls landschap aansluiting Duin
- Bovenstedelijke culturele voorzieningen
- Op de iets langere termijn is het ook de ambitie om binnen deze Programmaliijn in te zetten op Bovenstedelijke culturele voorzieningen in het Centrum. Hier worden op dit moment echter nog geen middelen aan toegekend.

Projecten uit de Jaarprogramma's 2015 en 2016

Omschrijving	Totaal	Besteed	Beschikbaar	Verwachte uitgaven					Totaal 2017-2021
				2017	2018	2019	2020	2021	
Pampushout Zuid	1.350.000	1.215.000	135.000		135.000				135.000
	1.350.000	1.215.000	135.000	0	135.000	0	0	0	135.000

- Pampushout Zuid
- Gehele bedrag reeds toegekend als onderdeel van het Jaarprogramma 2015.
 - Pampushout Zuid is het bos direct naast Almere Poort. De bewoners hebben een groeiende vraag naar groene, aantrekkelijke recreatieruimte dichtbij huis. Samen met de Stichting Flevolandschap wordt gewerkt aan de toegankelijkheid, een

aantrekkelijker bosbeeld en een eigen identiteit. De basis wordt gevormd door aanleg van fiets- en wandelpaden en een versnelde bosomvorming. Daarin wordt, in het verlengde van het Cascadepark, een kiem gelegd (o.a. parkeergelegenheid, nutsvoorzieningen). Het merendeel van de werkzaamheden vindt plaats in 2016. Een klein deel van de afwerking zal pas na enkele jaren uitgevoerd worden.

5. Vernieuwend wonen

Toekomstperspectief

In de Noordvleugel is een forse vraag naar woningen. Met de bouw van 60.000 woningen levert Almere de komende decennia een belangrijke bijdrage aan het opvangen van deze regionale woningbehoefte. Het betreft niet alleen een kwantitatieve opgave. Er is een landelijke opgave aan het door ontwikkelen van woonconcepten. De woningbouwopgave van Almere wordt opgepakt door onderscheidende woonmilieus van hoge kwaliteit aan de stad en de regio toe te voegen. Almere blijft vooraan lopen met de ontwikkeling van vernieuwende stedenbouw waarbij de woonconsument centraal staat en waarmee woonmilieus en woonconcepten worden ontwikkeld die onderscheidend zijn in de Noordvleugel.

Ontwikkelstrategie

De kwantitatieve ambitie van de bouw van 60.000 woningen landt in een stad met een eenzijdige woningvoorraad, die niet is toegerust op de woonvraag van de toekomst. Middels kwalitatieve en in het oog springende experimenten in het wonen jaagt deze programmalijn de vernieuwing in het wonen aan. De overtuiging is dat de trek van mensen uit de regio naar Almere volgt op kwalitatieve vernieuwende en in het oog springende hoogwaardige woonexperimenten. Via concrete experimenten wordt een impuls gegeven aan ontwikkelingen die de diversiteit, keuzevrijheid, toegang en kwaliteit van de woningmarkt vergroten en/of verbeteren. De komende jaren wordt gewerkt aan:

1. Enkele toepasbare pilotprojecten, die nieuwe kennis opleveren over de komende ontwikkelingen van/op de (landelijke) woningmarkt en (beter) tegemoet komen aan de wens van woningzoekenden;
2. Breed gedeelde inzichten, kennis en voorbeeldprojecten via een eigen (digitaal) platform en andere landelijke platforms;
3. Een positieve bijdrage aan het imago van de stad Almere als de plek waar in beginsel elke woning en woonwens gerealiseerd kan worden en de Noordvleugel als stedelijke regio met complementaire woonmilieus en een aantrekkelijk (inter)nationaal vestigingsklimaat.

Omschrijving	2017	2018	2019	2020	2021	Totaal 2017-2021	2022-2026	Totaal
Jaarlijks experiment	800.000	800.000	800.000	800.000	800.000	4.000.000	4.000.000	8.000.000
	800.000	800.000	800.000	800.000	800.000	4.000.000	4.000.000	8.000.000

Almere 2.0 ambities

Deze programmalijn draagt bij aan de volgende Almere 2.0 ambities.

- 1. De stad ontwikkelt een grotere diversiteit in types leefmilieus en woningen, met een toenemende kwaliteit van leefomgeving.
- 6. De samenleving wordt nog diverser, met een relatief sterke toename van nu nog ondervertegenwoordigde groepen qua leefstijl, inkomen en leeftijd.
- 7. Er wordt een omgeving gecreëerd waarbinnen initiatieven van bedrijven, burgers en instellingen steeds meer ruimte krijgen.
- 9. Almere's vestigingsmilieu voor wonen, werken en recreëren kent een eigen profiel met kwaliteiten die bijdragen aan de gewenste diversiteit en dynamiek binnen de Noordvleugel.

Sleutelprojecten

Het programma Vernieuwend Wonen richt zich niet op een beperkt aantal sleutelprojecten maar krijgt vorm middels concrete experimenten. Voor het jaar 2017 zijn deze experimenten bepaald. De experimenten van de nabije toekomst zullen in de loop der tijd gestalte krijgen. Hierbij zullen in ieder

geval de thema's Vitaal (irt vergrijzing), Duurzaamheid, Transformatie en Betaalbaarheid aan bod komen.

Overzicht Financiën inclusief toelichting

Beschikbare middelen	2017	2018	2019	2020	2021	Totaal 2017-2021	2022-2026	Totaal
Bijdrage Almere	7.254.470	7.254.470	7.254.470	7.254.470	7.254.470	36.272.350	36.272.350	72.544.700
Bijdrage Almere, onderbesteding voorgaande jaren	5.000					5.000		5.000
Bijdrage Flevoland	6.200.000	6.200.000	6.200.000	6.200.000	6.700.000	31.500.000	33.500.000	65.000.000
Bijdrage Flevoland, onderbesteding voorgaande jaren	365.000					365.000		365.000
Gereserveerd bij Flevoland voor magneetfunctie	2.000.000					2.000.000		2.000.000
Bijdrage Rijk, grondverkopen Oosterwold	321.441	2.000.000	2.000.000	2.500.000	3.000.000	9.821.441	39.000.000	48.821.441
Gespaard voor magneetfunctie binnen FVA	2.000.000					2.000.000		2.000.000
Vrijvallende middelen	1.000.000					1.000.000		1.000.000
Revoluerende middelen					300.000	300.000		300.000
	19.145.911	15.454.470	15.454.470	15.954.470	17.254.470	83.263.791	108.772.350	192.036.141
Uitgaven	2017	2018	2019	2020	2021	Totaal 2017-2021	2022-2026	Totaal
Proceskosten Almere 2.0	900.000	900.000	900.000	900.000	900.000	4.500.000	4.500.000	9.000.000
	900.000	900.000	900.000	900.000	900.000	4.500.000	4.500.000	9.000.000
1 Versterken hart van de stad	5.766.462	10.661.494	7.015.216	8.971.042	2.035.787	34.450.000	32.250.000	66.700.000
2 Versterken leer- en werkomgeving	2.136.000	2.263.000	10.148.000	2.190.000	1.513.000	18.250.000	17.250.000	35.500.000
3 Energy on upcycling	2.620.000	1.910.000	1.810.000	765.000	745.000	7.850.000	13.050.000	20.900.000
4 Verblijfsplekken: cultuur, recreatie en toerisme	3.545.000	4.675.000	4.365.000	3.315.000	2.150.000	18.050.000	34.450.000	52.500.000
5 Vernieuwend wonen	800.000	800.000	800.000	800.000	800.000	4.000.000	4.000.000	8.000.000
	14.867.462	20.309.494	24.138.216	16.041.042	7.243.787	82.600.000	101.000.000	183.600.000
Totaal uitgaven nog te besluiten	15.767.462	21.209.494	25.038.216	16.941.042	8.143.787	87.100.000	105.500.000	192.600.000
Saldo beschikbare middelen - uitgaven	3.378.449	-5.755.024	-9.583.746	-986.572	9.110.683	-3.836.209	3.272.350	-563.859
Cumulatief	3.378.449	-2.376.575	-11.960.320	-12.946.892	-3.836.209		-563.859	

Toelichting beschikbare middelen

Bijdrage Almere

De gemeentelijke bijdrage aan het FVA bestaat uit:

- Een bijdrage uit het Gemeentefonds gerelateerd aan Almere 2.0
 - o Deze bijdrage bedraagt €7 mln. per jaar (startend in 2015) + accres. In 2017 bedraagt dit €7,25 mln. Ditzelfde bedrag wordt aangehouden voor de jaren daarna totdat het nieuwe accres is vastgesteld
 - o De decentralisatie uitkering wordt jaarlijks bijgesteld voor inflatie; dat gebeurt op basis van het accrespercentage van het gemeentefonds. Voor de bijdrage 2017 is dit het accres van de meicirculaire 2016. Het accrespercentage over 2016 wordt pas in de komende meicirculaire (mei 2017) definitief vastgesteld. Daarom wordt een veiligheidsmarge van 20% gehanteerd. Een eventuele verrekening van een hoger of lager accres zal plaatsvinden bij de voorlopige vaststelling van het budget voor het jaarprogramma van 2018.
- De gerealiseerde opbrengst bij verkoop van huidig gemeentelijk grondbezit in Almere Oosterwold (ca. 60 ha. exclusief wegen).
 - o Tot op heden hebben zich geen verkopen van gemeentelijke grond in Almere Oosterwold voorgedaan. De bijdrage is dus nihil.
- In de voorgaande jaren is sprake van een onderbesteding van €5.000,- van de gemeentelijke bijdrage. Dit bedrag is toegevoegd aan de bestedingsruimte in 2017.

Bijdrage Flevoland

De provinciale bijdrage aan het FVA

- Periode 2015-2020: In totaal €31 mln.
 - o Evenredig verdeeld over de jaren 2016-2020 bedraagt deze bijdrage €6.2 mln. per jaar tot en met 2020
- Periode na 2020: €6.7 mln. per jaar
- In de voorgaande jaren is sprake van een onderbesteding van €365.000,- van de provinciale bijdrage. Dit bedrag is toegevoegd aan de bestedingsruimte in 2017.

- De middelen die door de provincie zijn gespaard ten behoeve van het realiseren van een Magneetfunctie vanuit het Fonds Verstedelijking Almere, reserveert de provincie op haar eigen rekening. Dit bedraagt tot op heden €2 mln.

Bijdrage Rijk

De Rijksbijdrage aan het FVA is gemaximeerd tot de gerealiseerde rijks-opbrengsten van maximaal 15.000 woningen in Almere Oosterwold en Almere Pampus. Grondverkoop worden direct doorgeboekt naar het Fonds Verstedelijking Almere. Ten behoeve van het Meerjarenprogramma wordt een prognose opgenomen. Aanwending van de inkomsten is mogelijk 2 jaar na realisatie van verkopen (in de jaarrekening worden deze vastgesteld en vrijgegeven voor besteding) . De rijksbijdrage bestaat uit:

- De gerealiseerde opbrengst van de verkoop van rijksgrond in Almere Oosterwold benodigd voor 7.000 standaardkavels.
 - o In 2015 bedroegen de grondopbrengsten in Oosterwold €321.441,-. Dit is opgenomen als bestedingsruimte voor 2017. De jaren daarna betreffen een aanname op basis van de huidige verkopen en interesse in Oosterwold. De inkomsten in de eerste helft van 2016 is ruim €1 mln.
- De gerealiseerde opbrengst van de verkoop van Rijksgrond in Almere Pampus benodigd voor 8.000 woningen.
 - o Tot op heden hebben zich geen verkopen van rijksgrond in Almere Pampus voorgedaan. Deze worden ook niet voor 2025 verwacht. De bijdrage is dus nihil.

Gespaard voor magneetfunctie binnen FVA

De middelen die door de gemeente zijn gespaard ten behoeve van het realiseren van een Magneetfunctie vanuit het Fonds Verstedelijking Almere bedragen tot op heden €2 mln.

Vrijvallende middelen

Het project MKB-fincancieringsfaciliteit, zoals opgenomen in het Jaarprogramma 2016, zal geen doorgang vinden. Het toegekende bedrag van €1 mln. valt vrij en wordt toegevoegd aan de besteedbare middelen vanaf 2017.

Revolverende middelen

Revolverende middelen worden tijdelijk beschikbaar gesteld en moeten worden terug betaald. Tot op heden gaat dit om

- Proceskosten Oosterwold, €0,3 mln. Het bedrag is vooralsnog opgenomen in het jaar 2021. Over het precieze moment dat deze middelen revolveren is nog geen afspraak gemaakt met het Bestuurlijk Overleg Oosterwold. Uiterlijk bij de evaluatie van 1e fase Oosterwold eind 2016 worden afspraken gemaakt over de wijze en tempo van revolveren.

Toelichting uitgaven

Proceskosten Almere 2.0

Organisatie Almere 2.0 op basis van een raming vastgesteld door het Overleg Almere 2.0.

Programmalijnen

Dit betreft de verdeling van middelen over de Programmalijnen. De Programmalijnen zijn opgebouwd uit sleutelprojecten. Zie voor een uitgebreide toelichting de paragrafen waarin per Programmalijn en per sleutelproject is weergegeven hoe de uitgaven zijn geprogrammeerd door de jaren heen en welke inhoudelijke doelen hierbij horen.

De opgenomen bedragen per sleutelproject zijn niet in alle gevallen hard onderbouwd maar gebaseerd op beargumenteerde aannames. In de meeste projecten dient in de komende jaren de precieze onderbouwing en concrete invulling nog plaats te vinden. Uitgangspunt daarbij is dat de randtotalen per programmaliijn taakstellend zijn voor wat betreft de bijdrage uit het FVA.

Saldo

Uitgangspunt is dat er niet meer middelen worden uitgegeven dan er beschikbaar zijn. In de periode 2017-2021 wordt uitgegaan van €83,3 mln. aan beschikbare middelen en €87,1 mln. aan uitgaven. In deze periode is dus sprake van een tekort van €3,8 mln. Gegeven het feit dat het een meerjarig programma betreft is het mogelijk hier in de loop van het programma maatwerk op toe te passen. Uitgangspunt is dat nooit meer uitgaven worden gedaan dan er beschikbare middelen zijn.

Voor het Jaarprogramma 2017 passen de beoogde uitgaven binnen het beschikbare budget. Op basis van de nu beschikbare informatie zal in de jaren daarna een tekort ontstaan. Dit tekort bedraagt €2,4 mln. in 2018 en loopt op tot €12,9 mln. in 2020. In 2021 worden daarentegen veel minder uitgaven voorzien en wordt het tekort weer teruggedrongen tot €3,8 mln. Een groot deel van de oplossing zit dus in een aangepaste fasering. In een volgende versie van het Meerjarenprogramma zal dit worden doorgevoerd.

Balans in bijdragen overheden

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Totaal
Bijdrage Almere	7.000.000	7.229.600	7.254.470	7.254.470	7.254.470	7.254.470	7.254.470	50.501.950
Bijdrage Almere, onderbesteding voorgaande jaren			5.000					5.000
TOTAAL GEMEENTE								50.506.950
Bijdrage Flevoland	0	3.835.000	6.200.000	6.200.000	6.200.000	6.200.000	6.700.000	35.335.000
Bijdrage Flevoland, onderbesteding voorgaande jaren			365.000					365.000
Bijdrage Flevoland, gereserveerd magneetfunctie			2.000.000					2.000.000
TOTAAL PROVINCIE								37.700.000
Bijdrage Rijk	321.441	2.000.000	2.000.000	2.500.000	3.000.000	3.000.000	3.000.000	15.821.441
TOTAAL RIJK								15.821.441

In bovenstaand overzicht is de gerealiseerde inbreng (2015-2016) en de verwachte inbreng (2017-2021) per partij inzichtelijk gemaakt.

- De gemeente brengt over de periode 2015-2021 met €50,5 mln. de meeste middelen in.
- De provincie brengt over deze periode €37,7 mln. in.
- De inbreng van het Rijk is vooralsnog bescheiden. Afhankelijk van het tempo van grondverkopen in Oosterwold kan dit echter snel aantrekken. De bijdrage van het Rijk in 2016 is een aanname gebaseerd op de resultaten van de eerste helft van 2016. Het definitieve bedrag is bekend aan het einde van het jaar.

In de Uitvoeringsovereenkomst Almere 2.0 hebben de drie partijen uitgesproken dat het wenselijk is dat er tussen de inbreng van de drie partijen een evenwicht ontstaat. Bij een eventuele tijdelijke disbalans met betrekking tot de inbreng van de drie partners treden de partijen met elkaar in gesprek.

Werkwijze actualisatie Meerjarenprogramma

Het Meerjarenprogramma wordt ieder jaar geactualiseerd. Zowel op financieel als inhoudelijk gebied worden de nieuwste gegevens opgenomen. Tijdens deze jaarlijkse actualisatie is het mogelijk te sturen op zowel projectniveau als programmaniveau en hier passende inhoudelijke en financiële afspraken bij te maken. Hiervoor worden onder meer het Jaarverslag Almere 2.0 alsmede de monitor Almere 2.0 voor gebruikt.

Het ligt echter niet voor de hand de Programmaliijnen en onderliggende sleutelprojecten ieder jaar opnieuw grootschalig te herzien of ter discussie te stellen. Het Meerjarenprogramma heeft onder meer als doel om een bestendige koers uit te zetten voor de (nabije) toekomst. Om sleutelprojecten van een zekere omvang te kunnen realiseren is bovendien continuïteit nodig door de jaren heen. Het is dus aan te bevelen enige tijd vast te houden aan de nu gekozen set van Programmaliijnen en onderliggende sleutelprojecten.

Het voorstel is daarom uit te gaan van het volgende ritme

- Jaarlijkse sturing: mogelijkheid tot bijstelling van inhoud en budgetten tussen jaren, tussen projecten binnen een programmaliijn. Programmaliijnen, bijbehorende sleutelprojecten en omvang meerjarige reservering van middelen staan echter niet ter discussie.
- Meerjarige sturing: iedere vier jaar een grootschaliger evaluatie van de Programmaliijnen en sleutelprojecten. Sleutelprojecten kunnen worden toegevoegd of juist worden geschrapt. Ook programmaliijnen kunnen worden toegevoegd of juist geschrapt. Budgetten kunnen schuiven tussen programmaliijnen.

Bovenstaand ritme betekent dat in de tweede helft van 2019 gewerkt wordt aan de grootschalige herziening. In 2020 wordt dan het Meerjarenprogramma 2021-2025 vastgesteld. Mochten er zich tussentijds ontwikkelingen voordoen die aanleiding geven tot een eerdere grootschalige herziening dan wordt dit besproken in een vergadering van het Overleg Almere 2.0. Gedacht kan worden aan (grootschalige) onvoorziene financiële mee- of tegenvallers maar ook aan een onvoorziene inhoudelijke kans die zich voordoet.